

Seçimlere Doğru ABD'nin Asya-Pasifik Politikası

ABD Başkanı Barack Obama, ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ve Çin Başbakanı Wen Jiabao Kasım 2011'de Bali Adası'nda düzenlenen ASEAN Zirvesi'nde bir araya geldi.

Altay ATLI

Seçim sonrası dönemde, ABD'nin Asya-Pasifik politikasının nasıl şekilleneceği küresel politik ekonomi dengesi açısından stratejik önem taşıyor. Peki, bu konuda Obama ve Romney ne düşünüyor?

Tarih hür olanın yanındadır; hür toplumların, hür hükümetlerin, hür ekonomilerin, hür ulusların. Bu nedenle kimsenin şüphesi olmasın ki Amerika, 21. yüzyılın Asya-Pasifik'inde tüm varlığıyla yer alacaktır." ABD Başkanı Barack Obama'nın 17 Kasım 2011'de Avusturya parlamentosuna hitaben yaptığı konuşmada sarf ettiği bu sözler, ABD dış politikasının geleceğine dair iki beklentiye, Asya-Pasifik'e daha fazla ilgi gösterileceğine ve "hür olmaya" yapılan vurgudan anlaşıldığı üzere bu açılımın Çin'e karşı bölgede bir denge oluşturma amacı güdeceğine işaret ediyordu.

Küresel krizden ağır hasarla çıkan, sosyal sorunları artmış, siyaseti ise hem içeride hem dışarıda yeni açmazlara girmiş bir ABD'nin Asya-Pasifik'e yönelmesi mantıklı bir tercih. Ekonomik açıdan ülkenin sadece Çin değil tüm Asya pazarlarına her zamankinden fazla ihtiyacı var.

Diğer yandan Çin'in askeri harcamalarını artırdığı, başta Güney Çin Denizi olmak üzere bölgesel güvenlik konularında sesini yükseltmeye başladığı bir dönemde, küresel düzenin halen tek egemeni olarak ABD'nin denge kurma girişimlerinde bulunması akılcı bir yaklaşıma işaret ediyor. Ancak Obama'nın bu konuşmasının

dan bir yıl sonra geldiğimiz noktada iki soru sormak gerekiyor: (1) Aradan geçen sürede Obama'nın Asya-Pasifik açılımı çerçevesinde ne kadar gelişme sağlandı? (2) ABD'de seçimlere gidilirken, Asya-Pasifik, tartışmaların neresinde yer alıyor ve seçim sonrası yeni dönemde ne gibi gelişmeler beklemek gerekiyor?

Obama'nın Asya-Pasifik politikası

Obama döneminde ABD'nin Asya-Pasifik politikasının büyük ölçüde Bush dönemindeki çizgisini sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Obama'nın baş-

kanlığında ABD bölgede müttefikleri ile bağlarını kuvvetlendirdi. Çin konusunda mümkün olduğunca dengeli ve pragmatik bir tutum izlemeye çalıştı. Asya'ya yönelik çok-terafli platformlarda daha etkin bir şekilde yer aldı. Bu çerçevede, Pasifik Okyanusu'nun iki tarafını birleştirecek bir ekonomik iş birliği ve uzun vadede serbest ticaret alanı projesi olan (ve Çin'i dışarıda bırakan) Trans-Pasifik Ortaklığı projesine öncülük etti.

Son bir yıla baktığımızda, Obama'nın Canberra'da dile getirmiş olduğu Asya-Pasifik açılımı çerçevesinde iki alanda gelişme görüyoruz. Birinci olarak, çok-terafli platformlar konusunda ABD, Trans-Pasifik Ortaklığı konusundaki girişimlerine hız kazandırdı ve Çin'i de kapsayan Doğu Asya Zirvesi'ne üye oldu. İkinci olarak ise askeri alanda Asya-Pasifik'e yatırımını artırdı. Avustralya'nın kuzeyinde yer alan Darwin'de yeni bir Amerikan askeri üssü kurulması, "kıyı muharebe gemisi" olarak adlandırılan yeni kuşak yüksek teknoloji modelden ilk

gemilerin Singapur'da görev yapması ve Filipinler'le askeri iş birliğinin geliştirilmesi kararlaştırıldı. Diğer yandan kriz sonrası dönemde savunma bütçesinin azaltılacağı, ancak yapılacak kısıntıların Asya-Pasifik bölgesindeki faaliyetleri etkilemeyeceği açıklandı. Bununla beraber ABD'nin bölgedeki stratejik vizyonunun Hint Okyanusu'nu içine alacak şekilde genişletildiğini de yapılan açıklamalardan anlıyoruz.

Obama yönetimi son bir yılda Asya-Pasifik konusunda bir vizyon ortaya koyduysa da bunun için henüz tam olarak dolduramadı. Askeri alandaki faaliyetler bölgedeki güç dengesini değiştirebilecek kadar geniş çaplı değil. Trans-Pasifik Ortaklığı gibi ABD öncülüğünde geliştirilen çok-terafli oluşumlar ise henüz emekleme safhasında. Dolayısıyla ortaya konulan vizyonun somut sonuçlar vermeye başlaması önümüzdeki dönemlerde olacak. O zaman soru şu: Yeni dönemde başkanlık koltuğunda kim oturacak? Barack Obama mı, yoksa Mitt Romney mi?

İç politika konusu olarak Çin

Dış politika konuları halkın gündelik hayatını ilgilendirdiği, belirli toplumsal hassasiyetlere dokunduğu ve dolayısıyla seçmenin oy verirken tercihini etkileyebildiği ölçüde iç politika konusu olur. Seçim kampanyalarının hızla sürdüğü ve gerek Demokratların gerekse Cumhuriyetçilerin dış politikayı gündemlerinde ilk sıralarda tuttukları bu dönemde Asya-Pasifik konusu büyük ölçüde Çin ile ilişkiler üzerinden kürsülere taşınıyor. Adayların pozisyonları ise 2013'ten sonra ABD'nin Asya-Pasifik açılımının ne yöne evrilebileceği konusunda ipuçları veriyor.

Hızla büyüyen Çin'i ABD'nin ekonomik sıkıntıları için günah keçisi haline getirmek şüphesiz ki oldukça

zahmetsiz ve popülist bir yaklaşım; her iki tarafın da kampanyalarında farklı derecelerde de olsa bu yola başvurduklarını görüyoruz. Obama, seçimlere yaklaştığımız şu günlerde Çin'in ekonomi politikalarına karşı eleştirisinin dozunu artırdı ve Çin'in küresel ticarete haksız rekabete yol açan bazı uygulamalarına karşı ciddi bir şekilde önlem alınacağını ifade etti. Diğer yandan Demokratlar cephesinde ABD'nin Asya-Pasifik'te Çin'e karşı stratejik açıdan bir denge oluşturması ve bu amaca yönelik olarak bölgedeki askeri varlığın artırılması fikri büyük destek buluyor.

Cumhuriyetçiler ise Çin'e yönelik olarak çok daha sert bir tutum içerisindedir. Mitt Romney, *Wall Street Journal*'da yayınlanan bir makalesinde askeri alanda Asya-Pasifik'e daha fazla kaynak ayrılacağı gibi ekonomik alanda da gerekirse Çin ile ekonomik bir savaştan kaçınılmayacağını, hatta Çin'in derhal "döviz kuru manipülatörü" olarak ilan edileceğini söyledi. Romney, amacını, 21. yüzyılın "bir Çin yüzyılı değil Amerikan yüzyılı olmasını temin etmek" olarak ifade ediyor.

Obama ya da Romney, yeni dönemde idareyi ele aldığında Çin'e karşı kampanya dönemindeki sert tutumunu ne kadar hayata geçirir tahmin etmek güç. Ancak ortada bir gerçek var ki, ABD ekonomik olarak ciddi sıkıntılar yaşıyor ve ihtiyaç duyacağı son şey de Çin'i karşısına almak. Diğer yandan Çin'in büyümesi de hız kesiyor ve ABD'ye olan ihtiyacı artıyor.

Sonuç olarak, karşılıklı muhtaçlık durumu, siyasetin bir kenara bırakılarak ilişkilerin sağlıklı bir zemine oturtulması için çok iyi bir fırsat sunuyor. ABD seçimlerinden kim galip çıkarsa çıksın, bu durumu göz önünde bulundurup politikasını belirlerse, sadece iki ülke için değil küresel ekonominin geleceği için de iyi bir iş yapmış olacak. ■